

יעקב לוינגר

על השמינית

מהדורה ראשונה

THE EIGHTH YEAR

THE YEAR 5746 - THE EIGHTH YEAR OF THE LUNAR CYCLE

AN ANALYTICAL INVESTIGATION

INTO THE BASIC PRINCIPLES OF THE HEBREW CALENDAR

DEDICATED TO THE MEMORY OF OUR LATE PARENTS

ז"ל SÁNDOR AND SZERÉN LÖWINGER

כל הזכויות שמורות למחבר

ALL RIGHTS RESERVED

מען המחבר:

יעקב לוינגר Y. LOEWINGER

ת"ד 16229 P.O.B.

תל-אביב 61161 TEL AVIV

ISRAEL ישראל

1986 = תשס"ו

PRINTED IN ISRAEL

ה ח ו כ ן

5	הקדשה
6	מצבת זכרון לאבינו ז"ל
9	שנת חשמ"ו - השמינית במחזור הלבנה
10	מאמרי חז"ל בנדון
11	ראשית דבר
13	תקציר
15	1. מדוע חל פסח כל כך מאוחר השנה
16	2. תנאי העיבור הפשטני
18	3. תנאי העיבור המדויק □
21	4. שני אופני הבנה של חוק העיבור
22	5. המבוכה על חוק העיבור בעידן הלוח וסיבחה
25	6. חוק העיבור בפסיקת הרמב"ם
26	7. הלוח שלנו וסוגיות העיבור בתלמודים
28	8. מהות תקופת ניסן לרב אדא
30	9. סטיית תקופת ניסן לרב אדא מהתקופה האסטרונומית
34	10. בעיית תקופת חשרי
37	11. דעות שונות מהמתוארות על חוק העיבור של הלוח
41	12. סיכום קביעותנו העיקריות
43	הערות ומקורות, והרחבת היריעה
189	תוכן ההערות
194	רשימת הספרים והפרסומים שהוזכרו
216	אחרית דבר

נ ר נ ש מ ה

ל ע י ל ו י נ ש מ ח א ב י נ ו

ר' ש מ ו א ל ה ל ו י ל ו י נ ג ר ז " ל

ל י ו ם ה ז כ ר ו ן ה ר א ש ו ן

הסתלק למרומים יום ייח באייר - לייג בעומר

*** *

בשנת "לשכנו תדרשו ובאת שמה" (דברים י"ב-ה) = תשס"ה

מצבת זכרון

אבינו ר' שמואל (שנדור) לוינגר ז"ל נולד בעיר מזוטגר (מחוז זאס-נאג'יקון-סולנ'ק, הונגריה התיכונה), בטי"ו באדר ראשון תרס"ה, 20 בפברואר 1905 למניינס, להוריו ר' יעקב משה וחנה (הלנה) לבית הרצפלד (מצאצאי בעל "מחצית השקל").

למד בנעוריו בבתי-הספר בעיר מולדתו, והחל מגיל 14 עד בחינת הבגרות בבית-הספר התיכון למסחר שבעיר דברצין (הונגריה). ללימודיו בבית-ספר זה ייחס אבא השפעה רבה על כל חייו.

מזוטור לא הייתה מקום תורה, ומשפחת אבא היתה ממשפחות שומרי המצוות היחידות בעיר. הם חיו שם בתחושת גלות בחוץ גלות, ומכאן קנאותם הגדולה לשמירת אורח חייהם הייחודי, נוסח תפילתם האשכנזי והדגשת מוצאם מה"יאוברלנד", הוא "הגליל העליון" שבצפון-מערב הונגריה.

המקום והזמן - מלחמת-העולם הראשונה ומותו המוקדם של אביו בתר"פ - גרמו, שאבא לא רכש השכלה תורנית חוץ ממה שספג בביתו, ועל כך הצטער כל ימיו. הוא השתדל למלא את שהחסיר בעצמו בחינוך בניו, ששלח למוסדות חינוך חרדיים בבודפשט והתאגה בכנכדיו שזכו לחינוך ישיבתי בארץ-ישראל.

כבר בגיל צעיר, בהיותו בן ח"י שנים, נעשה סוחר עצמאי בבודפשט, אחרי שעול פרנסת בית הוריו נפל עליו מוקדם, במות אביו. הימים היו ימי האינפלציה הגדולה שלאחר מלחמת-העולם הראשונה, שבה איבדה המשפחה את רוב רכושה.

החל מתרפ"ג ישב שלושים וארבע שנים בבודפשט, כבעל בית מן המכובדים בקהילתו. כאן התקרב מאוד לרבה של הקהילה החרדית, הרב יעקב קופל רייך ז"ל, ולחתנו הדיין הרב מרדכי אפרים פישל זוסמן - סופר ז"ל, ונשאר מעריצם ומבאי ביתם ושמעי לקחם עד יום מותם.

בתוך שנים ספורות נעשה לגדול סיטונאי העורות בהונגריה, עד כי גם שנות המשבר הכלכלי העולמי הגדול בשנת תרפ"ט ואחריה לא יכלו לו.

היתה לו חזות של אציל - יפה תואר, נאה וזקוף קומה, כולו אומר כבוד והדר. כל רואיו התייחסו אליו ב"ראת כבוד.

ישרו המסחרי, מלווה בהקפדתו עם עצמו ועם זולתו ויחסו לעובדיו, היו לאגדה. נהג, למשל, לשלם חודש בחודשו, במשך שנים (1), בלא התחייבות חוקית כלשהי מצדו, את משכורתם של עובדיו היהודים, שנלקחו למחנות עבודה וכבר לא היו בחיים אפילו, למשפחותיהם.

בראשית שנות השואה בהונגריה, משנת ת"ש ואילך, הצליח להתחמק מגזירת "מחנות העבודה", שבה נספו מיטב הגברים היהודים הצעירים.

בשנות השואה האלו סמך נופלים, התיר אסורים והציל חיי רבים בפועלו. בייחוד עמל במסירות נפש, תוך כדי סיכון עצמי גדול, להצלת פליטי החרב, ביניהם בני משפחתנו מסלובקיה השכנה, שברחו להונגריה בשנים תשי"א-תשי"ד בחוסר כל.

בשנת תשי"ד המרה, שבה השתלטו הגרמנים על הונגריה (19 במרס 1944), נלקחה אמנו בת-ערובה בידיהם, כבר ביום השלישי לכיבוש. אמנו ניצלה, ברוך השם, בהשתדלות אבא ובעזרתו של חסיד אומות העולם השוודי הנודע, ראול ולנברג.

זכור לטוב מבצעו הגדול של אבא להפצת "דרכוני חסות" מזויפים של המדינות הלא-לוחמות במלחמה ("שוצפס"ים), שהצילו אלפים.

משפחתנו ניצלה, ברוך השם, במסגרת הצלת שארית יהודי הונגריה בבודפשט, בחסות "בית שוודי" ב"גיטו הבינלאומי", שהוקם על-ידי חסיד אומות העולם הני"ל.

בב' בשבט, תשי"ה - 16 בינואר 1945 למנינם, שוחררנו, הודות לה', בידי חיילי הצבא הסובייטי, שכבש את בודפשט אחרי מצור עקוב מדם ומלא תלאות ונסים גלויים. שנים רבות נהגנו לחוג את היום הזה בהתכנסויות הודיה של הניצולים.

אחרי השואה ביקש אבא לשבת בשלווה, שיקם את עסקו וקיווה לבנות מחדש את חייו בהונגריה. אבל במהרה קפץ עליו רוגזו של המשטר הקומוניסטי החדש. עסקו הולאם, ונמנע ממנו בכוח לצאת את הונגריה.

בשנים אלו עסק בהונגריה בצורכי ציבור באמונה, וזמן רב, בשנות הדיכוי מחשיי עד תשטי"ז, ~~במ~~ לנשיא ופרנס של הקהילה היהודית החרדית בבודפשט. בייחוד עמד על המשמר נגד המתנכלים לעצמאות הקהילה החרדית. בשנים אלו דאג במשנה מרץ לכל שמטה לחמם נשבר עקב הגזרות.

אבא עזב את הונגריה בשנת תשי"ז בחרון אף ובזכרונות מרים על שנות השואה ושנות הרדיפות של השלטון החדש, שהתנכל לו, בייחוד, על היותו סוחר מצליח בעבר.

אחרי מגורי מעבר קצרים של כשנתיים בווינה, השתקע אבא מאז תשי"ט בציריך (שווייץ) שם ביקש וזכה לשבת בשלווה, ובתוך זמן קצר נעשה לאחד מסוחר השעונים הנודעים. גם כאן נשא ונתן באמונה ובשקידה גדולה וראה ברכה בעמלו.

בציריך הסתפח ל"עדת ישרון" החרדית, והיה לאחד מבעלי הבתים המכובדים בה. קהילה זאת נוסדה בזמנה במחכונת עדתו של רבי שמשון רפאל הירש בפרנקפורט דמיין, שנשאה אותו שם. אבא הרגיש כאן כגולה בעיר מקלט, אבל עיר מקלט מסבירת פנים, שהיה בה הרבה מסגנון הקהילות האורתודוקסיות ב"גליל העליון" (אוברלנד), נאמנות בית מדרשם של החת"ים סופר וצאצאיו, שבהן חי וגדל בהונגריה.

אבא דבק בקנאות גדולה באורח חיי מצוות של אבותיו גם בשנות הגזירה הקשות, בכל מקום שאליו נקלע.

הזיל מכספו בצנעה הון רב לצדקה כל חייו.

הקפיד בייחוד לקיים מצוות "מבשרך לא תתעלם" בגופו ובמונו.

החזיק ידי תלמידי חכמים ומוסדות תורה, בגלוי ובסתר. פיזר הון, פשוטו כמשמעו, להוראת תורה ודרך ארץ לבניו ולנכדיו.

היתה בו אמונה גדולה ותחושה עמוקה, שכל אשר הוא עושה השם מצליח בידו אם רק יאמין בכך ויתאמץ דיו, וכך היה הדבר בפועל. בכלל, הוא האמין בנחיצות עבודה מאומצת ותדירה. הוא התגאה בכך, שלא היו לו מימיו הצלחות קלות ורווחים קלים ובז למצליחנים למיניהם, שהשעה שיחקה להם בלי ש יתאמצו.

מעודו לא היה חולה, ועד לגבורות לא נס ליחו ולא כחה עיניו ועבד עד ימים ספורים לפני הסתלקותו ולא השאיר אחריו דבר לא מסודר.

יצא בשם טוב מהעולם, במיתח נשיקה, בקרבת בניו, בליל ייח באייר - ל"ג בעומר תש"י בציריך, חודשים ספורים אחרי הגיעו לגבורות.

שם מקום מנוחתו כבוד, בבית החיים של "עדת ישרון" החרדית, לצד אשתו - אמנו אצילת הנפש, מרת שרה (סרנה), עליה השלום, שנשא לאשה בשנת תרצ"א, בעיירת המרחצאות פישטיאן (סלובקיה).

אמנו נולדה בז' בניסן תרס"ח - 8 באפריל 1908 למניינס, בעיר טירנווי (נאג'סומבט, מחוז פּרשבורג, עד 1918 הונגריה, היום צ'כוסלובקיה), להוריה ר' יוחנן (יאקאב) הרצוג ופיירל (ברטה) לבית זינגר. אחיה, ר' נתן, היה מתלמידי המובהקים של רבנו שמואל דוד אונגר, רבן של הערים טירנווי ואחר-כך נייטרה, ה' יקום דם שניהם.

אמא ז"ל למדה בנעוריה בבית-הספר היהודי שבטיירנווי. היא היתה אישה שברירת, זקת גו ולמודת סבל. תמיד היתה לבושה בקפידה, במין אלגנטיות מאופקת שכולה אומרת טוב טעם ואצילות. דיברה תמיד בקול שקט וחלש, וזה שנתן משנה תוקף לדבריה בכל הכרוך בבית ובסדריו ובחינוך הילדים. עברה בחייה כמה ניתוחים קשים והתייחסה אל סבלה ואל מכאוביה הרבים בקלות ובלא תרעומת, ולא הניחה שאלו יפריעו בעדה לצפות הליכות ביתה ולעמוד לימין אבא בכל מצב.

אמא ע"ה נפטרה כ-9 שנים לפני אבא, בכ"ב בכסליו תשל"ז בציריך. מאז לא מצא אבא טעם בחייו, אחרי מ"ה רב טוב שנים אשר ה' צפן ליריאיו. שנים אלו היו חיי טן-דו באהבה, אחווה, שלום ורעות וכבוד הדדי מעוררי קנאה.

* * * * *
תהיינה נשמותיהם צוררות בצרור החיים.

בניהם:

יעקב משה הלוי לוינגר ובני ביתו, תל-אביב
דניאל הלוי לוינגר ובני ביתו, ציריך